

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 frt. o. 6.
Félévre 6 „ „ „
Évnyegyedre 3 „ „ „
Egy hónapra 1 „ „ „

Szerkesztői szállás:

belső s'énutca 131. szám.

Kiadó hivatal:

középtutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

5t hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr.
2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés
után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22.)
Haasensteint és Vogelmánál (Neuer-
Markt 11. szám.)
Posten: Zeisler M. (Király utca 60. sz.)

Nyilvántartási czikk

sora után 20 kr. előlag beküldése mellett
a szerkesztőséghez cz'zendők.
Előfizetés s hirdetés kiadó-hivatalnál
kezelte" k.

Előfizetési felhívás

„K. KÖZLÖNY“ novemb.—decz. folyamára.

Tisztelettel kérjük azon t. cz. előfizetőinket, kiknek előfizetésük mult hó végével lejárt, megrendeléseiket mihamarább megtenni, hogy teljesszámú példányokkal szolgálhassunk

Előfizetési ár: 2 frt o. 6.

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középtutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Az ipar törvényjavaslat és iparosaink.

Pest, nov. 18. 1869.

(B.) Eleven emlékében van bizonyosan mindenkinek az, hogy a lefolyt képviselőválasztások alkalmával, különösen az apróbb városok iparosai mily készséggel adtak hitelt, a baloldal szónokai általi hirdetés, leg-többnyire beválthatatlan, s igen gyakran communisticus ígéreteknek.

Hihetőleg nem számítottak arra, hogy a nagy mondatok csak cortes-fogások, s hogy a ki akkor a-t mondott, annak rövid időn b-t is kell mondania: azaz, a ki a jog-egyenlőség elvét elfogadja felfelé, annak ké-szen kell lenni arra is, hogy az lefelé is alkalmaztatni fog.

Ime most, a midőn kenyértörésre került a dolog, midőn a szabadelviséget tettel is be kellene bizonyítani; midőn egy szabad-
elvi ipar törvényjavaslat fekszik a ház asz-talán, s midőn arról van szó, hogy a jog-egyenlőség elve az iparosokra is kiterjesz-tessék; midőn a feudális korszak egyik ma-radványa, a czéh-rendszer eltörlése czélozta-tik: ugyanazon iparosok tömegesen petí-tionálnak a czéh-rendszer fentartása mellett.

Ez azonban nem valami rendkívüli eset, mert emberi gyarlóság a más kiváltsá-gait irigy szemmel nézni, s a magunkéra féltékenyeknek lenni.

Igy van ez a miniszterialis törvényja-vaslatnál is. Ennek következtében igen ter-mészetes, miszerint iparosainkkal szemben nem kellemes állást foglal el az országgyü-lés többsége; még vizsáb helyzetbe jutot-tak azon képviselők, kik főleg iparosoknak köszönhetik, hogy a baloldalon helyet fog-lalhatnak.

A többség emberei, úgy hiszem, tisztá-ban vannak magukkal. Belátják, hogy ily előítéletekkel szemben némi nehézségekkel jár a szabad ipar életbeléptetése; de tudják azt is, hogy feladatuk nem az egyes ipar-osok vagy is azok kiváltságainak oltalmazása, hanem a hazai ipart kell és szükség a sza-bad verseny után virágzásra juttatni, mert szabad kereskedés és szabad gyáripár mel-lett csak a szabad ipar állhatja ki a ver-senyt s fejlődhetik életerőssé.

Mit fognak tenni azok, kik a petitionáló iparosok iránt némileg le vannak kötelezve, kikkel különböző Pesten készült ellenzéki petitiókat irattak alá? Én nem tudom, de nem is kutatom.

Meglehet, hogy sokakra nézve kelleme-tesebb lett volna, ha a tárgy egy újabb enquete elébe adatván, legalább egyidőre el-napolatott volna. Miután azonban ez meg nem történhetett, alig hiszem, hogy szabad-elvi reputatiojokat feláldozva petitionáló kül-döik kívánsága szerint fognának nyilatkozni.

Az osztályok szorgalmasan tárgyalják az ipar-törvényjavaslatot, s valószínű, hogy lehető szabadelvi irányban fognak az ide vágó kérdések megoldatni. Hogy azonban a keresztülvitelnél nehéz küzdés vár a kor-mányra — az kétségtelen, mert petitionáló iparosaink sok akadályt fognak elébe gör-díteni.

Pest, nov. 19. 1869.

(B.) Nem lehet érdek nélküli a vidéki olvasó közönségre nézve, ha megismerkedhetik a haza központjában fekvő megye jelentékenyebb lépésével. Pestmegyéről akarok szólni, azon Pestme-gyéről, mely földrajzi helyzeténél fogva hivatva lenne vezérszerepet játszani a megyék közt, de a mely helyzetét visszasan fogva fel s elv helyett egyetlen tekintélynek bódolva, nemcsak hogy a

vidéki megyéket nem képes példaadással vezetni, sőt még csak saját lakossága véleményét sem képviseli.

Fájdalom, hogy így van, de ha ez már egy-szer történt, akkor kötelesség azt constatalni.

De szóljanak a történetek. Pestmegye csak most lefolyt bizottmányi gyűlésén napirendre ke-rült a bihari körirat. A többség magáéva tette ezt s ez eddig maga rendén volna, ha t. i. az volt a többség nézete; azonban a tanácskozás folyama és modora bebizonyította, hogy Pestmegye bizottmá-nyának többsége vezérének oly nemű pressioja alatt nyög, melynek következtében annak ellent-mondani nem mer.

Bizonyítja ezt azon tény, hogy a többség el-hallgatta s elűrtte Nyáry Pál azon kifejezését, hogy mindaz, ki a bihari körirat ellen szól, a haza el-len az atyagyilkosság bűnét követi el; — szóltak ugyan fel a jobboldal részéről olyanok, kik mago-kat terrorisálatni nem engedték, de a többség helyesléssel fogadta a baloldal vezérének ezen nem parlamentáris s a szólásszabadsággal meg nem egyeztethető nyilatkozatát.

Nem lehet mondani, mintha Nyáry Pál vita-tás közben ragadtatta volna magát ily kifejezésre, mert, mint indítványozó élt ily kitételekkel, a mint látszik, inkább csak azért, hogy a maga pártját kellő rendben tartsa s a jobboldallal éreztesse hat-alma egész súlyát.

Egy ily bizottmány a jelenlegi vezetés mel-lett irányadó szerepet az országba nem fog viselni soba.

Az a megye, mely magát központi megyének szereti nevezni, mely hatást kíván más megyékre gyakorolni, szükség, hogy a tárgyakat alaposan megvitassa, szabad tét engedjen a vitátnak s tisztelje a szólásszabadságot, az ellenvéleményt.

Jellemző, hogy ugyanezen Nyáry Pál 1848-ban örömet fejezte ki a felett, hogy az omnipotens megyék nyakára hágtak.

A pestmegyei gyűlés különben csak úgy foly, mint más megyegyűlés. Egy pár közjogi kérdés iránt van érdekltség, míg a legelőbbségűbb kér-déseket néhány ember intézi.

Lapszemle.

Egyházi autonómiaik ügyében.

(A „Szab. Egyház“ után.)

II.

„Mielőtt arról szólnánk, minő lépések teendők a választási szabályok megalkotása után az egyházi autonómia tovább fejlesztésében, vessünk egy pillanatot ezen ideiglenes választási szabályokra.

E szabályokkal nincs mindenki megelégedve, s már egynemely szabadelvi lap nyilatkozott is oly módon, hogy e szabályok megalkotása után nincs többé remény arra, hogy az egyházi auto-nómia, úgy, miként ők kívánták s egyedül tartják üdvösnek, szabadelvi szellemben, a kor uralkodó irányával összhangzó módon megalkotathassék. És nemcsak magok meghidegülték a kezdetben melegen pártolt ügy iránt; hanem másokban is gyöngítik a reményeket, táplálják a bizalmatlansá-got s elégtelenséget. Lássuk tehát, alapos e ezek feltevése, le kell-e már mondanunk az egyházi önkormányzat helyes, czelszerű megvalósulásának reményéről?

Mi e szabályokat, általában tekintve, nem tartjuk ugyan kifogások, ellenvetések alá nem es-hetőeknek, — miként azoknak a „Szab. Egyház“ hasábjain megjelent több rendű bírálatából mindenki meggyőződhetik. De a fentebbi kérdésre mindemellett sem hahozunk határozott nemmel fe-lelni.

A hibák, gyarlóságok, melyek e munkálta-ba becsusztak, nevezhetők következtelenségeknek, lo-gikáltságoknak, sőt, ha úgy akarjátok, képtelen-ségeknek is; de korántsem olyneműek azok, hogy akár a papi és világi tényezők közti méltányos arányt, akár a választások szabadságát — mik még is egyedül lényeges szempontok, megronta-nak vagy megátolnák s egy szabadelvi, a kor szükségéhez s igényeihez mért egyházkormányza-ti szervezet létrejöttének reményét megfúszhatnák.

Mi ellen tétetik ugyanis kifogás?
Hallottam ellenvetést a káptalanok rendi kép-viseltetése ellen. Ez a többi választási szabályok közt csakugyan ép oly anomalia, mintha az or-zágygyűlésen a nép országos képviselői mellé a megyei és városi magistratusok még külön is vá-lasztának a magok közből képviselőket. De a káptalanoknak rendi képviseltetése a megállapított négy szavazat által egyáltalában nem fogja com-promittálhatni akár a jövő választások szabadelvi-ségét, akár az alkotmányozó autonómikus gyűlés eredményeit. E külön, de igen szűk mérvű kép-

viseltetés ellen tulajdonképp csak magoknak a ká-ptalanbelieknek lehetne méltó kifogásuk, ha — mi valószínű — azon következményt vonná maga után, hogy mivel külön rendi képviselőkk van, soraik-ból a többi megyei papság közé nem fognak vá-lasztatni képviselőket.

Egészen ily természetű s hasonló kifogásra adhat okot a megye, vagy helyesebben véd-urak külön képviseltetése. A választások szabadságát ez sem korlátozhatja, sem pedig az összeülendő szer-vező gyűlés különben remélhető eredményét nem alterálhatja.

Vagy tán abban volna a veszély, hogy né-mely, tanítással foglalkodó szerzetes rendek egy-egy tagjok által képviseltethetik magokat, s a vi-lági tanítóknak ily külön testületi képviselőlet nem adatott? Ez lehet szinte következtelenség; de mi-tán a tanító szerzetes képviselői csak az összes papság részére megállapított képviselők számában foglaltatnak: e szerzetes képviselők jelenléte sem-mit sem változtat a gyűlés jellemén, semmi befo-lyással nem lehet annak menetére. Ők nem hason számú világi, hanem lelkeskedő papi képviselők helyét foglalják; tehát a világi s papi képviselő számarányát sem változtatják meg. És végre azt sem lehet állítani, hogy a tanítással foglalkodó szerzetes rendek kevésbé felvilágosodott, kevésbé szabadelvi képviselőket fognak küldeni, mint a lelkeskedő papság.

A felhozottaknál azon egyéb kifogások sem érdemelnek több tekintetet, ném bírnak több suly-lyal, melyek egyik vagy másik oldalról még té-tettek e választási szabályok ellen. Lehetnek ezek, mint mondám, incorectek, lehetnek a munkálat irányadó elveibe ütközők; súlyok azonban oly je-lentéktelen, hogy kár volna miattok több szót vesz-tegetni, kivált miután az összes szabályok ugy is ideiglenesek s csak az első választásra irányadók. A szervező gyűlés azokat egészen átalakíthatja.

Én e választási szabályokban csak két mo-mentumot, két elvet látok lényegesnek. Egyik az, hogy a világi rend két anyai képviselőt választ, mint a papság, az alsó s felső összesen. A má-sik az, hogy a választási szabadság teljesen biz-tositva van mind a papi, mind a világi képvise-lőkre nézve. Amazokra, mivel a választás titkos; emezekre, mivel világi bizottságok által vezetetik, melyekbe a lelkesek is beválaszthatók ugyan, de nem hivataluknál fogva vezérkednek.

Egyedül e két momentum lényeges a választási szabályokban. Ezekről függ, vajjon a megvá-lasztott képviselők valódi, hamisítatlan kifejezései-e a kath. honpolgárok többsége akaratának, — és mily elvi képviselőket fogják a többséget alkotni a gyűlésen? Ettől függ, vajjon a kor uralkodó irá-nyával összhangzó, az egyház valódi érdekeinek megfelelő lesz-e az autonómiai szervezet, mely az alkotmányozó gyűlés tanácskozásai s határozataiból kikertülend?

Csak a szavait, állításait meg nem fontoló könnyelműség, vagy a jó sikert előre compromit-tálni kívánó roszakarat és ellenséges szándéku törekvés mondhatja tehát, hogy az egyházi auto-nómia nagy műve már ezen ideiglenes választási szabályok által is meg van húsítva. Mert miután e választási szabályok a választások szabadságát teljesen biztosítják, mi jogosíthatna fel bennünket eleve is azt állítani, hogy a képviselőket, kik e sza-bályok szerint fognak megválasztatni az autonó-mikus gyűlésre, nem képviselőik híven és hamisít-atlanul a magyarországi katolikus nép többségé-nek óhajtsait, akaratát az egyházi önkormányzat szervezetének megalkotásában?

Azonban nem tagadhatni, ezen lényegökre nézve határozottan szabadelvi szabályok mellett is lehet eset, mely a kívánt s remélt sikert megbi-síthatná, még akkor is egyaránt, ha épen semmi kifogást sem lehetne is tenni a választási szabá-lyok ellen. Ezen eset akkor fogna beállni, ha a világi katolikusok s különösen azok értelmesebb osztályai, érdekeltség nélkül, közönyösen s tétlentül néznék a választásokat; vagy, ha megint sokan a legjobb erők közül ugyanazon hibát követnék el, melyet a mult nyáron, az előkészítő gyűlésre tör-tént választások alkalmával elkövettek. E hiba ab-ban állott, hogy mivel ama választások, melyekre minthogy még semmi normatívum nem létezett, csak is a kormány és főpapság kölcsönös meg-egyezése által lehetett némi szabályokat felállítani, nem egészen úgy intéztettek, miként ők kívánták volna, egyáltalában nem akartak részt venni az előkészítő gyűlésben. Az egyház érdekeit s a kor-szerű haladást szíven hordó minden katolikus hazafi csak sajnálattal látá, hogy a megválasztott kitünőbb tehetségű képviselők közül is többen nem jelentek meg a gyűlésre, s távollétük által épen ők ejtették veszélybe a munkálat szabadelvi ered-ményét.

Ezt azonban, hála a jelenlevők jó akaratá-nak s erélyének, mégis sikerült biztosítani, misze-rint most már senkinek sem lehetend többé alapos oka akár a választásoktól távol tartózkodni, akár, ha megválasztatik, elmaradni a gyűlésről. Minden kifogás e tekintetben egyikre s másakra nézve csak hín ürügy fogna lenni, melylyel e nagy fon-tosságú s egyéb társadalmi viszonyokra is mélyen beható érdekek iránti bűnös közönyösséget ügye-keznék takargatni.

Ha ellenben a szabadelvi kathol. értelmiség kellő érdekltséget s buzgalmat fejtend ki a vá-lasztásoknál, eleve is bizonyosnak tarthatjuk, hogy a szervező gyűlés oly művet alkotand, mely a kor igényeinek megfelelő, az egyház valódi érdekeit biztosítani, az egyházi életet pedig oly virágzatra fogja emelni, hogy a magyar katolikus egyház példányképp szolgálhat más országok egyházainak.

Czikkünk elején azon kérdést vetettük fel, hogy mi legyen már most, a választási szabályok megerősítése után a teendő? Erre nézve igen ke-vés a mondandók.

Miután a sokszor említett szabályok a vá-lasztók összeírásának módzatárai s a választások ki által és mikénti kihirdetéséről s vezetéséről világosan intézkednek: a minden buzgó katolikus által óhajtvá várt teendő az, hogy a primás ő hercegsége a választók összeírásának határidejét, s ezt követőleg magát a választások megtételét is mennél előbb kihirdettesse.

A primás érsek ő hercegsége s vele együtt püspökeink nagyobb része még e hónap folytatán utra kél Rómába a december 8 dikán megnyilan-dó egyetemes zsinatra. Csak néhány nap áll tehát rendelkezésükre, hogy az autonómikus szerveze-désünk ügyében szükséges intézkedéseket megte-hessék. Felette kívánatos azonban, hogy az idő rövidsége ne mentségül az elhalasztásra, hanem ösztönül a gyors eljárásra szolgáljon főpapjainknak.

Az elhalasztás Rómából visszatérőig — bár ez, mint remélhető, nem nyúlik is nagyon sokára — alig sejtett nehézségeket gürdithetne a további autonómikus fejlődmények útjába; sőt bizonyos esetekben oly bonyodalmakat is vonhatna maga után, melyeknek következményei elláthatlanok, minden esetre komolyak, sőt veszélyesek is lehet-nének az egyház érdekeire nézve.

Ezekről még most időszertűlen volna részle-tesebben szólni. Tisztelt főpapjaink különben is kétségkívül értik, hova czélozunk, s helyesnek fog-ják találni keblünk legmélyebb rejtekéből emelke-dő azon őszinte kérelmünket és tanácsunkat: ne halasszák az ügyet a zsinat befejeztéig; hanem hirdessék ki azonnal az összeírásokat s azok be-vegeztével a választásokat, hogy midőn szerencse-sen hazatérnendek, minden előkészületek végre-hajtvá levén, a szervezkedő gyűlés megnyitásának határnapját is azonnal kihirdethessék.

Horváth Mihály.

Vasút építés.

Öbrázsa, nov. 18. 1869. — Mint a valósu-lás újabb örvendetes jelét, bátor vagyok feljegyezni azon körülményt, hogy a m. kir. miniszterium ál-tal — a Küküllő völgyére tervezett s némileg már foganatba is vett vasút tárgyában — a kirendelt t. cz. bejáró bizottmány e hó 16 kán az o. caeszt-vei, búzás-bocsárdi és karácsonfalvi határon hala-dott keresztül, s ez utóbbi határ községében tartá tanácskozását.

A tanácskozás tárgyai voltak: meghatározni mindazon pontjait a vonalnak, hol a közlekedés érdekében kapukat hagyni s a helyi körülmények-hez mért vizeresztőket készíteni szükséges leend; valamint azon kérdés megoldása is, hogy a vonal következtében megváltozott határalakzatok szerint — a termőhelyek megmivelhetése céljából — hol lesznek a vasútvonallal párhuzamos mezei utak meghagyandók?

Mint tanu és olyannak, ki e tanácskozásban részt vettem, legyen szabad ezen ügyfolyam felőli egyéni véleményemet nyilvánosság elé hozni.

Azon kérdést illetőleg, hogy a vonal mely pontjain lesznek vizeresztők készítenők, miután a vállalkozók, valamint a magas kormány részéről mérnökök is a nivellirozást megtették, a laicusok részéről véleményadás e részben — ugy gondolom — fölösleges és tévútra vezető.

Ha vannak tekintetek — valamithogy van-nak is a fennebb elősorolt tanácskozásai tárgyakat illetők — melyek az érdekeltek véleményének ki-hallgatását szükségessé teszik: ezek nyilváníthatása és számbavételére én a helyszínt tartom legilleté-kesebbnek.

Ha lennének oly tekintetek — a milyeneket, megvallom, nem ismerek — melyek az ügy érde-

képe előnyösebbnek tűntetnek fel az elősorolt kérdések feletti tanácskozást négy fal között tartani: akkor célra vezethető lenne az érdekelteket jó előre tudósítani, a leendő értekezés tárgyával megismertetni, hogy a felől nyugodtan gondolkozhasanak.

Ha pedig ez nem történhetne meg, igen kívánatos lenne, hogy az illetékes meghívottak a türelem védpajza alatt megfontoltan adhassák és vehessék az ügy állását illető kölcsönös felvilágosításokat. **Anvander Antal.**

Kolozs, nov. 20. 1869. — Kis városunk polgárai jó reménnyel kezdének lenni; mert e napokban költöztek át a vasúti mérnökök hozzánk a szomszéd Pata helységéből. Mind a vasút, mind sóaknánk tárgyában újra kérelmeztünk. Azt hisszük, hogy hathatós befolyásu országgyűlési követünk mozdít valamit városunk érdekében.

Határunkon a nyáron is méréseket tettek. Most a völgyön Boos felé mérnek; ott a Boos-völgyben, a vasút mentén is lehet sóaknát nyitni. Sz.

A község és megye rendezése ügyében

Összehívott értekezlet 1869. november 5-én tartott ülésében történt előleges megállapodások vázlatja.

„A mult értekezleti ülés megállapításához képest, mely szerint előbb a község és csak utóbb a megye rendezésének ügye vétessék tárgyalás alá, az értekezlet a községekre nézve felállított első kérdést:

Mit értünk község alatt? — szándékozott a vitátás tárgyát felvenni.

A több oldalról nyilvánított különféle nézetek és ebből származó eszmecsere azon előleges megállapodáshoz vezetett, hogy a község és azzal egyértelműleg és ugyanazon hatáskörrel bíró községi kerület akár egy, akár több helységeknek, bizonyos határokon belül, a közből előmozdítása céljából összeállított csoportzata, mely mint a kormányzat és közigazgatás legalsóbb közege, a felsőbb rendeletek szabályszerű végrehajtására nézve kellő intellektuális és finansziális képességgel bír és e szempontokból bizonyos garantiát nyújt.

A mennyiben ezen igényeknek egy helység saját belügyeinek rendezésén kívül megfelelni képes, az önmaga képez községet is; ha ennek megfelelni képes nem volna, egyszerűen helységnek tekintendő.

Több ily helység, melynek mindegyike csak saját belügyei rendezésére képes, de a közigazgatás legalsóbb közegekénti működésére elegendő erővel nem bír, egy községi csoportot, illetőleg községi kerületet képez, mely kerületnek cselekvési köre is, kötelessége is, azonosak a községivel.

E tárgyalások fonalán kiderült azonban annak szüksége, hogy mintán utoljára is a helység lesz a községi és megyei szerkezet épületének alapja, mindenekelőtt magára a helységre nézve eszközöltessék elvi megállapodás.

E célból az értekezlet a községi rendezésre szánt kérdéseket a helységre applicálván, a további vitatások tárgyát a helység fogalma véteztet fel.

Az első kérdésre: Mit értünk helység alatt? — a következő előleges megállapodások jöttek létre, és ugyan:

A helység mind az, a mi eddig is volt, — illetőleg egy bizonyos terület határai közt élő emberek öszesége, mely a saját természetes hatáskörébe tartozó úgynevezett legszorosabb belügyeit önmaga autonóm módon végzi el.

E helyen felemlítettet és elvileg megállapított, hogy a megye területén létező minden sze-

mélynek és teleknek valamely helységhez kell tartoznia, azaz például: valamely puszta vagy önmaga képez helységet, vagy más helységnek képezi részét. Az ily helység legszorosabban vett belügyéhez, illetőleg természetes cselekvényi köréhez tartozik: a) a helységi közbünyonak felsőbb felügyelet alatti kezelése és azzal, felsőbb előleges jóváhagyás melletti rendelkezés; b) a helységi közrendezésnek első sorban- és pedig helységi erőkkel leendő gyakorlata; c.) azon utak, hidak és egyéb közlekedési eszközök készítése és fenntartása, melyek kizárólag a helységi lakosok használatára szánvák; d) saját autonómiájából folyólag belügyei vezetésére közegeinek szabad választása; e) saját autonómiájának körén belül és ügyvitelére nézve a statútumok, vagyis szabályok alkotása, a mennyiben ezek a törvény és a megyei vagy községi statútummal ellenkezésben nincsenek; f) hatáskörén belül hozott határozatainak érvényesítési, illetőleg végrehajtási joga; g) évi költségvetésének készítése, azaz: a mennyiben a helységi közbünyonból származó jövedelmek a helység ezen legszorosabb belügyeinek ellátására elégtelenek volnának, felsőbb jóváhagyás mellett pótlódó kivetése. — Megjegyeztetvén, hogy azon korlátok minősége iránt, melyek a helységnek engedett pótlódó kivetési jognak tulajdonságai ellen szűkségteltek, megállapodás még létre nem jöhetett.

Áttérve a második kérdéshez: Hogy mi a helység területe? megállapították, hogy ahhoz minden, határában fekvő, bármily czimű föld és telek tartozik, kivéve a várakat és Ó Felsége lakhelyeit.

Több helységnek ezen legszorosabban vett belügyeinek ellátására való egyesülése, habár alig képzelhető helység, mely arra képesítve nem volna, megengedtetik ugyan, de mindig csak mindkét vagy több egyesülő helység szabad elhatározásának megóvása mellett és mindig csak szomszédos helységekre nézve.

Az V-dik kérdésre nézve: Helységi tagoknak tekintendők, kik mint honpolgárok, a helység kötelekébe tényleg fel vannak véve; helységi lakosok azok, kik annak területén házzal vagy földdel bírnak, ipart vagy kereskedést űznek, és rendszeresen adóznak; idegenek azok, kik a két előbbi osztályba nem sorozhatók s kiknek tartózkodási joga a tisztességes keresettől függ és addig tart, míg a helységi jótékonyra nem szorulnak, — a letelepedés lévén a honpolgárság alapja, ezen kérdésnek a helység és községi szervezettel egyidejűleg, vagy külön törvény által leendő eldöntése iránt elvi megállapodás még létre nem jöhetett.

Dalmátiai zavargások.

Dalmáciában folyvást előre hatolnak a magyar osztrák hadak. Nov. 17-kén a balszárnyat képező Urschitz hadoszlop csatázott. A Fischerdándár Morignoból Knezacon át hatolva előre, alsó Ledenice magaslatainak megszállása közben élénk ellenállásra talált. Az Orahovacból Kaif fel ezredes vezetése alatt kiindult csapatok is csatározva nyomultak előre. Mindezek dacára a Hanszoros — ez mintegy félóránnyira van Dragali erőtől — csapataink kezében van. Tegnap a Simics dandárból, két hadoszlop nyomult a szorosost megszállott csapatok után. Nov. 17-ről 18-ra való éjjelen a hani szorosból világító golyókat és röp-pentyűket bocsátottak fel, ezek által értesítvén Dragali őrségét a hadak közel léteiről. Már a fő-erő is megindult Dragali felé. A dragali magaslatokra 3 vas védház állítottatott fel. Az idő nagyon szép. A risanoi kikötőben 5 hadihajó horgonyoz. A kibékítési törekvést is eredmény kíséri: az északi helységek, Ledenice és Krivosce kivételével, meghódoltaknak tekinthetők.

vai stb. 1854-ben egészen leégett, de most már a karthausei barátok segítségével újra felépült.

Déle, szorosan St. Laurent mögött vonul el a Chartreuse borzadályos szikla-szorosa. Gondoljunk egy nagyon hosszú, keskeny szorosost, melynek oldalfalai csaknem függőlegesen emelkednek jelentékeny magasságra, benőve tövis bokrokkal, óriás fenyőkkel, telve szikladarabokkal s ragadó hegyi patakoktól átszelve. Mélyen alattunk zúg, a szikla-omladékok felett, a Guis-mort, a zúgását halljuk, de hajkait csak néha pillantjuk meg a fekete kövülleten átcsapódni. A nap soha sem hatol be e hasadék mély zugaiba, csak élet világitja meg ez élő falazatoknak, melyek egyenlő magasságban némi kanyarulattal mindenütt kísérik. A mély völgytől hűves lége csodásan fölfrissíté a nap hevétől ellankadt testet, s a néma csend és vad magány csodálatosan hatott a lélekre.

Egyzerre csaknem hibetlen szűkké lesz a szikla-szoros; a sziklák mintha egymást érintenék fejünk felett; a szűk út, mely eddig a közzirtbe volt bevágva, többé nem kigyózhatik a sziklák körül, át kell rajtuk törnie; hirtelen egy ház áll előttünk, alatta egy boltosztat átjárás, melyet két kapu szörnnyal el lehet zárni. Itt nincs út le és fel másutt, mint e házan át, mely a szorosost egész szélességében átfogja; innen van azon hidon, mely merész ívezetben, egyik hegyről a másikra van átvetve, a mélység fölött; jobbra a sziklafalra támaszkodik, balra a mélység fölött csung. A kapun

Vidéki levelezés.

A kolozs-kalotai ev. ref. egyházmegyei törvényeszk ülését, e hó 4-én B. Hunyadon tartotta meg. A felmerült tárgyak közt, legfontosabb volt ez által, azon egyének és egyházak folyamodványainak megvizsgálása, és sorozatának lelkiismeretes megállítása, a melyeket az erdélyi ref. anyaszentegyház számára adott államsegélyből részesezhetésre kellett felajánlani.

Természetesen találhatja akárki is, hogy legtöbb folyamodók, az egyesek közül, iskolatantitók valának.

Nem is csoda, hisz az egész egyházmegyében alig van néhány iskolatantitó, a kinek évi fizetése felug 200 forint, a legnagyobb résznek pedig száz forintot valamivel fölül, de leginkább azon alul levő jövedelemből kell családostól megélnie. De e csekély fizetés egy része is inkább csak papiron van meg, tényleg pedig nem existál, mert magáért a tanításért mindenütt oly csekély a tantitó fizetése, hogy egy sertéspásztor minden bizonynyal többet kap, egy egy keze alá adott sertésért; a kepezetés pedig annyira leélte magát, hogy e helyett, minél előbb, más fizetésmódról kell gondoskodni.

Már hogy lehessen kívánni aztán, hogy ily csekély jövedelem mellett valaki lelkiismeretét csinálhasson a tanításból, a nevelés szent ügyéből?!

Örömmel üdvözlötték tehát a honatyáknak azon intézkedését, melynélfogva a hitfelekezetek számára államsegélyt szavazott meg, mert jóllehet egészben véve csekélység az, mi ebből ez által anyaszentegyházunknak jutott, de ez által is több nyomorban sínlők sorsa némi enyhítéletet fog nyerni; s az iskolatantitókra főképp, mintegy ösztöndíjjal szolgál az államsegélyből lehető részesedés.

Ezzel kapcsolatosan, nem tehetem hogy fel ne említem egyik gondnok Lészai Ferencz urnak is egy nemes ajánlatát, melyet a nevelés szent érdekében tett a szerény férfi.

Ugyanaz a gyűlés eleibe tett írásos beadványában előterjesztve, hogy elmaradt népevelési ügyünkön — meggyőződése szerint — gyökeresen csak az állam segíthet, addig is, míg ez az idő bekövetkezhethet, az által vélvén a bajon némileg segíthetni, ha a csekély fizetésből tengődő iskolatantitók számára, egyesek által ösztöndíjak állittatnak fel: e végből — ámbár a felekezetiesség nem kenyeré — mindazáltal, minthogy közelében, hitfelekezettünkön közvetlenül látja a nyomort, részéről 50 frtot ajánl fel, egyházmegyénkben azon iskolatantitók, a kit az 1869. évi tanfolyam alatt az egyházmegyei tanács, a szorgalom és eredményből itélve, legkitünőbbnek fog nyilvánítani.

A szerény férfi ez ajánlata közszóval fogadtatván egyszerűsmond elhatározatott, miszerint egyházmegyénk tehetősbjei, felhívás által keresztessenek meg, ugyan e célra való adakozásra, hogy több ösztöndíjak lehető felállítása által a verseny terén minél több tanító léphessen a sorompóba. Vajha a nemes példa minél több követőre találja! **Herczeg Sándor.**

Torda, nov. 14. — Mig az év elején majd minden napnak megvölt nálunk a maga nagy, vagy kis(városi)szertű története, s az olvasó közönséget szebbnél szebb, regénybe, sőt operetbe is beillő historiákkal tudtuk fogyhatatlanul mulattatni, meddő napokra jutottunk, s bár a pártok nem néznek úgy szembe, mintha el akarnák nyelni egymást, kissé kancsalul áll még egynek másnak a szeme, mint szokott a hosszas ittasság után. Ugy tetszik azonban, mintha megunták volna, hogy egymást hajánál fogva a közönség színpadára hurcolják, mintha magokba szállva gondolkodóba estek volna,

mul kezdődik a karthausei kertlete, a legmagasabb és legmeredekebb hegyek csoportja. Még egy egész óráig hágnak a hegyi patak jobb partján a második hidig, mely a bejáratot jelöli a kolostor ősi területére.

Még mindig ama homályos úton haladunk; a fenyőkkel benőtt sziklafalak még mind oly magasak; az ösvény, melynek párkányzatán haladunk, még mind oly mély. Végre a szoros kissé tágul, az erdő világosodik, bükkös foglalja el a fenyvesek helyét, ezek az élre húzódnak; az erdő véget ér és egy nagy rétség mögött megpillantjuk a nagy karthausei kolostort, az épületek egy roppant halmaszát, magas körfallal s különböző magasságn tornyokkal körítve. Nem az építészeti szépség, művészi pompa, avagy a gazdag metszvények lepik meg itt a nézőt, mint Paviánál a Cortosán, hanem a roppant kiterjedés, a rendkívüli tömörség, a nagy rend és páratlan tisztaság annál inkább, mivel az emberi szorgalom ily műveit, emlékeit e magányban senki sem keresné. Azon helyről hová a kolostor épült, körültekintve nem látunk egyebet, mint a fák zöldjét s a közel sziklákat, melyek mintegy függőlegesen levágyva szintegy mellvédet képeznek a Karthause körül; a távolba csak úgy nyílik kilátás, ha több órai mászás után valamelyik hegyfokra feljuthatánk. Például a „Grand Som”ról (6,100' magas) nagyszerű kilátás nyílik a Rhone-völgyre, Lyon-tól le torkolatáig, a Monte-Visse havasokra a Mont Blanc-ig, s az ezek közt elterülő egész vidékre.

vajjon nem volna e sokkal okosabb azt a sok jó erőt, mit a levegőbe való hadonázással egymás boszantására, keserítésére, mindenesetre a közügy romlására elvesztegetnek, mint a közelmúltban, száz felül vért sebeink, minden oldalról fájó bajaink orvoslására fordítani. Vajha ugy volna! s ne váránk a mannat, onnan, a honnan az sőha el nem jövend. Hagynók azt a mit nem bíztak, s nem is fognak soha reánk bízni azokra, kik törvényhozói, kormányzói s társadalmi állásuknál, magas miveltségök s nemes akaratuknál fogva hivatvák működni a közbaza s abban a kicsinyke Torda városa javára is. Bármí saját helyzetünk által indicált teendőinket vennők valahára, mig nem lesz késő, fontolóra, s a közbizabadság véde alatt, megynék és városunk díszének emelésére egyesítők — külön parányi — együtt — sok mindenre képes erőnköt.

A közelebről lefolyt három hó eseményeit regisztrálva, talán nem csalódom, ha a kedélyek kijózanodása jelének tekintem, hogy pártszinezet nélkül csatlakoztunk szám szerint 32-en egy bor és szőlőnemesítő-társulat megalakítására, melynek szabályai a részvényesek, illetőleg alapítók által aláírva és elfogadva megerősítés végett már fel is terjesztettek.

Egy Tordamegye, Torda város és Aranyos-szék területére kiterjedő gazdasági-egylet szabályainak kidolgozásával a három hatóság részéről e végre kinevezett közös bizottság most foglalkozik.

Az osztatlan tisztelőben álló bazafias Főherczeg honvédpáranosok elfogadására lovgagias néphez illő készséggel s előzékenységgel sietett a megye és város minden pártszinezete. Szép volt látni, hogy valamikor a magyar név s nemzeti becsület vagy a loyális hűség ugy kívánja, nemcsak egyet-értők vagyunk, de senki által sem engedjük magunkat felülmúlatni.

A megyei tanfelügyelő vezetése mellett megalkult iskolai tanács e hó elejével megkezdette működését, szakbizottságok nevezettek ki s a miniszteri utasítások értelmében fogják a szakjokba eső előmunkálatokat elintézni. Volt ugyan egy kis jelentéktelen előcsatározás román részről az eskü miatt, melyet végre esküszertű fogadalom alakjában csakugyan letettek, de állítélag oly jogok fenntartása érdekében, melyek a törvényben napnál világosabban biztosítvák minden nemzetiségnek. Hiába! a hazuról hozott dicitók kárba nem mehetek, s meg kellett mutatni, nem is tudom kinek, hogy tudnak ott is opponálni, a hol az arra való oknak árnyéka sem létezik. Honnan is ragadhatott el rájok is ez a viszketeg. Most volt szerencsénk előszőr ismerni a megyei tanfelügyelőt, s mi avagy csak ezen a gyűlésen követett magatartásából, nyilatkozataiból itélve, nem kételkedünk kifejezett adni abbéli meggyőződésünknek, hogy a torda-marosi tanfelügyelőben egy minden tekintetben jeles s állására reá termett férfit nyertünk.

A megyei Deák-kör hónapok óta szüntelő munkásságát újból megkezdte. A lezajlott választások óta nem tartott gyűléseket. Nem télenesség, hanyagság, vagy ügye iránti bizalmatlanságból hallgatott eddig. Ovatos mérséklet s a fenekestől felizgatott megye nyugalmának visszaohajtása voltak látszólagos visszavonulásának indokai. Hagyta a tüzet parázsa alatt lassanként kiégni s elhagvadni, a helyett, hogy bár jó akaratú működve annak tápanyagot szolgáltatasson. Azon hitben volt, hogy lassanként lecsillapulnak a kedélyek, s maga a jótékony idő hegeszti be a szomorú szakadás sebeit, vagy teszi lehetőséggé, hogy a pártok nem mint háborut viselők, hanem bár különböző úton, egy célra, a haza közjávára törekvő felek egymás mellett, türelemmel és kitartással fogják működésüket folytatni. — A kör szabályai értelmében a megyebizottmány közelebbi ülésének idejére közgyűlés tartása s választmányának megújítását határozta el.

A mostani kolostor nincs azon helyen, melyet szt. Bruno választott volt ki. A legelső, mintegy kilométernyire felebb a völgyben emelt épületek 1133 ban elenyésztek alig 50 éves fennállásuk után, földbeomlás következtében, miert a mostani kevésbbé veszélyes helyre építkeztek; a kolostor épületei a XIV. századtól a XVII-ig kisebb nagyobb részben nyolcszáz évek le, s csak 1676 ban nyerte a kolostor mai alakját.

Az elől fekvő épületek idegenek befogadására vannak szánva, kik régebben nagy számmal vándoroltak ide és vendégszeretőleg fogadtattak; akoron külön termekben állásoltattak el a németek, burgundiak, francziák, olaszok; a németeknek elsősegét adtak a közcapitulumban is, egyedül ők bírtak azon joggal, hogy lóháton jöhetnek be a kolostor udvarába. Ezért tekintélyesebb idegenek, ugy a plüspökök és főpapok németek gyanánt fogadtattak. Mint régen, ugy ma is férfiak két napig mulathatnak a kolostorban, de az asszonyok semmi szin alatt sem bocsátattak be. A rend szabálya, mintegy mentaégtől így szól e felől: „Soha sem engedünk kertületünkbe asszonyokat belépni, mert tudjuk, hogy sem a bölcse, sem a proféta, sem a bíró, sem az, ki Istent megvendéglé, sem fia, sem az Istentől saját képerre teremtet első ember nem állhatott ellen az asszonyok hízlegéseinek.” Most az asszonyokat a „l'Infirmerie” nevű épületbe szökták elszállásolni.

TÁRCSA.

La Grande Chartreuse.

I.

Grenoble-ből vasuton mentem Voreppe be s itt nem várhatván meg a más nap reggel induló omnibust, két lovas szekeret fogadtam s ezzel indulték meg a „Grande Chartreuse” felé; a kocsis már sokszor megjárta ez utat s így kész és képes volt kérdéseimre felelni.

Egyelőre gyorsan haladtunk, nemsokára azonban hegyre mentünk s csak lépést kelle tartanunk a karthause-i kolostorig. E lassu haladást unni kezdém, s ha a nap nem slt oly forróan, kedvem lesz vala a szekér mellett gyalogolni; de csakhamar oly érdekessé vált előttem a vidék, hogy célnak eléréseig nem is gondoltam az unalomra.

Északnak tartánk. Balra havasok láncolata emelkedett, míg jobbra lassanként emelkedő domb-sor fogta körül a termékeny völgyt, mig elérünk St. Laurent du Port-ba, egy barátságos kinézésű városkába, a hol hajdanában a karthausei rend generalisainak utazó szekerei szoktak volt megállani, kik a nagy Karthauseban, a karthausei kolostorok e székhelyén, nagy gyűlést szoktak volt évenként tartani; e városocská és kertülete fontos jóságga volt a rendnek, itt voltak vashomori, ta-

Együttal egy három tagból álló bizottságot nevezett ki, melynek feladata lesz a megyei állapotokról, valamennyiszor szükséges lesz, pártálláson felül emelkedett, s a tényeknek megfelelő hűséggel referálni a lapokba. Ezen intézkedés a kör programjának természetesen következménye; de alkalmas szolgáltatást reá az augusztus hóban tartott bizottsági ülésről a balpárti lapokban közöltült től zott s szenvedélyes tudósítások, melyek különben szépen és elég elmesés voltak írva, de hiányzott bennük a hitelesség három főkélléke, u. m.: az igazság, méltányosság és higgadság.

Anyagi tekintetben roszul van dolgunk. In puncto teljes egyetértés uralkodik és oly tömör phalanxot képeztünk, mit egy Tisza-Lónyai egyesült roham sem tudna megbontani. Az adók súlyosabb, mint valaha, a kereseti források nem szaporodtak. Várva várjuk, hogy az adófelhajtás tárgyában kibocsátott enquete az országgyűlés eleibe terjeszse munkálatát, mert az igazat megvallva, az adóbehajtásnál az adó, vagy büntetés, nemcsak nagyon terheli az adózót, a ki, ha nem is pontosan, mert legtöbbször nincs honnan, de mégis befizeti tartozását. Ez a rendszabály nem is méltányos, nem is igazságos; ilyen pénzötlen országban pedig, mint a miénk, túlságig szigorú.

Aranyosi.

Gyulafejérvár, nov. 18. 1869. — Ma délután egy magyar kir. honvédszászlóalj kerete ünnepeles bevonulásának valék szemtanuja, mely a város határáról a tanácsházig a b. Rodich-ezred kitűnő katonai zenekarának kíséretében folyt le. Honvédek élén a várban állomásozó soredred törzstisztejei, honvédnagy Tolnai Gábor és a városi tekintélyek lovalának.

Esti 8 órakor díszestély tartaték, melyre a várbeli tisztek és a honvédtisztek, mint vendégek meghívattak, mintán a legénység elébb plátpók ő nmlga által rózsamálí fűszerezte obédél és külön-külön szállással ellátatott volna.

A tiszti estebéd alatt szintén a katonai zenekar által előadott válogatott zenedarabok és mozsárgyú durrogásai között érdekes pohárköszöntések mondaták: Apostoli magyar királyunkért főbíró K. E.; koronás királynéknak hosszas életéért, ugy is, mint az első honvédszászló keresztanyjáért városi egyesbíró D. K.; a boldog és elfejejhetlen emlékü egykori nádorunk dús tehetségű fiáért, József kir. főhercegeért, ugy is, mint a honvédség főparancsnokáért megyei egyesbíró M. Gy.; gróf Andrássy Gyula honvédugyért városi tanácsnok B. K.; a soredred és m. kir. honvédek között megtestesítendő egyetértés, béke, ugy mint harcok idejében hősiességűmőrülését esperes E. K. program szerinti poharakat ürítének. A helyben állomásozó honvédnagy T. G. a civilisatio terjedéseért s az abból eredett Fejérvár városa lakóinak barátságos szelleméért, valamint a dalidóbból résztvevő papunkért, végre még 1849-beli volt törzstiszt, F. A. a királyhágóninenni m. kir. honvédség főparancsnokáért. Tabornok Graf Edének tapintatos és sokoldalú katonai ismeret tanúsító vezetéseért köszönetet tolmácsolának.

Élénk pohárcserélések és köszöntések folytak a soredred parancsnokai, meg a vendégkoszoruba fűződtek között; a fennebbiekben kívül kiválólag maga a várnagy Gonoszy ezredes úr is üdvözöltetett. Holnapra ismét Szeben felé keresztülmenő honvédek váratnak. Egy vidéki.

Egyletek és közintézetek.

A kolozsvári fogyasztó-egyletnek,

a főmélt. m. k. földm. ipar- és kereskedelmi Miniszterium által kivánt módosításokkal, az 1869. okt. 24-dikén tartott alakító gyűlésen végleg elfogadott alapszabályai.

(Folytatása és vége.)

VI. Fejezet. Befizetések és nyere-mények rendeltetése. 16. §. A tagok által fizetett tagsági díjak (7. §.) az első berendezési költségek fedezésére szolgál, s továbbra a tartalékalap (17. §.) növelésére fordítandók. 17. §. Azon nyere-mény rendeltetése, mely az egylet számára a 15. §-ban említett árleengedési százalékokból foly le, abban áll, hogy abból: a) az egylet költségei fedezésének; melyek levonása után, b) a maradékból 10% egyleti takarékalap képzésre tartatik meg; c) a további 90% a tagoknak nyereségosztalék gyanánt, azon arányban szolgáltat ki félevenként márkokban, melyben ők azt az egylettől azon időszak alatt váltották. Mindaz, a mi a takarékalapba befoly; mind pedig egyéb, a folyó költségekre mulhatlanul nem szükségelt készletek, időnként a helybeli pénzintézetek valamelyikénél kamatozás végett elhelyezendők.

VII. Fejezet. Egyleti ügyvezetés. 18. §. Az egylet ügyeit vezetik a közgyűlés, ennek nevében az igazgató-választmány mint a közgyűlés állandó bizottsága, s az igazgató-választmány mellé fölvetett hivatalnokok. A) A közgyűlés és annak teendői. 19. §. Az egylet közgyűlést rendszeren éventenként egyszer tavasz kinyitással tartja, melyre az egyleti tagok 14 nappal előre az egyleti főnök által írásban, s a helybeli hírlapok útján is meghívattak a fölveendő tárgyak kijelölésével. A közgyűlést egyébiránt mindannyiszor össze kell hívni,

valahányszor azt az igazgató-választmány tagjainak harmada, vagy legalább 50 egyleti tag rendkívüli ügyek igazítása végett, melyek a meghívásban kijelölendők, az egyleti főnöknek szorgalmazza. 20. §. A közgyűlés határozási képességére megkivántatik, hogy a megjelenők száma a tagok összes számának legalább harmadát tegye; ellenkező esetben 14 napra az összehívást meg kell újítani, s ez esetben a jelenlevők kisebb száma is képes határozni. 21. §. A közgyűlés általi ügyvezetésben az általános szavazati többség, a szavazatok egyenlő megoszlása esetében az elnök szavazata dönt. 22. §. Mindazon tárgyakban, melyek közgyűlés elébe határozat végett kerülnek, csak az illető előadó (29. §.) teheti az első véleményes ajánlatot 23. §. Indítványok, ha azok önállóak, nem pedig a rendes ügyek tárgyalásánál fordulnak elő, mint azokkal összefüggők, nyilvános halaszthatatlanság esetén kívül csak akkor jöhetnek tárgyalás alá, ha a meghívásokra a tagok közt közhírré tétetik. 24. §. A közgyűlés feladata a következőkben áll: a.) választja az egyleti főnököt és annak helyettesét általános szavazattöbbséggel, továbbá az igazgató-választmányhoz a döntő szavazattal bíró 9 választmányi tagot (25. §.) viszonylagos szavazattöbbséggel három évre; ez utóbbiakból minden év lefolytával három kilépni tartozván, még pedig az első két évben sorshuzás, aztán hivataloskodási idejük szerént, s a kilépők újra választhatók; b.) hoz az egyleti tagokat s az egylet közgeit kötelező jogérvényes határozatokat oly tárgyakban, melyek az alsóbb közgegek hatáskörét túlhaladják; c.) határozza az igazgató-választmány intézkedései és határozatai elleni folyamodások ügyében; d.) elátja az igazgató választmányt s a hivatalnokokat, az ügyvezetést és hivataloskodást illető utasítványokkal; e.) joga van az alapszabályokon változtatni, minden ily határozat a m. k. földm. ipar és kereskedelmi Ministeriumnak oemutatandó lévén; f.) rendelkezik a tartalék-alap fölül, s meghatározza az egyleti közvagyon hova fordítását az egylet fölösztása esetében; g.) átvizsgálja az igazgató-választmánytól előterjesztett költségvetést, az évi bevételek és kiadásokról, s arról határoz; h.) megállapítja az egyleti közgegek számára mulhatlannak mutatkozó fizetvényeket, jutalmazási átalányokat vagy százalékos jutalékokat; i.) átvizsgálja és el látja minden lefolyt évről a pénztári számadásokat s igazgatósági előterjesztvényeket, kebeléből kinevezendő legalább három személyből álló bizottság segítségével, melynek tagjai az igazgató-választmányból nem vehetők.

B) Az igazgató-választmány, és annak közgegei. 25. §. Az igazgató-választmány, mely rendszeren minden két héttben — egyébiránt szükség esetében többször is — ülésez, áll az elnököl főnökön és annak helyettesén kívül tizen-negy tagból, ugy mint kilenc döntő szavazattal bíró választmányi tagból, és öt hivatalnokból. — Ezek: a két tollnok, ügyész, számvető, pénztárnok, vagy azok helyettesei. Rendelkezésükre egy, vagy a szükséghez képest két két hivatal szolgál áll. 26. §. Az igazgató választmány határozási képességére, a főnökön és tollnokon kívül, legalább három, s midőn választások (27. §.) és kizárások esete forog fenn, hat döntő szavazattal bíró választmányi tag, továbbá a számvető és pénztárnok jelenléte szükséges. — 27. §. Az igazgató-választmány általában vezeti az egylet mindazon ügyeit, melyek a közgyűlés számára fenntartva nincsenek, különösen pedig hatásköréhez tartozik és kötelessége: a) a tagok fölvetele és kizárása, a hivatalnokok és helyetteseik három évenkénti választása, a mi a közgyűlésnek följelentendő, valamint szükség esetében azok elbocsátása, — fennmaradván ez esetben azoknak a közgyűléshez folyamodási joga; b) az ajánlatok és sérelmek fölüliti határozat, vagy véleményes előterjesztés a közgyűléshez; c) egyezmények kötése; d) azok pontos megtartásának ellenőrzése; e) kiadások engedélyezése a helyben hagyott költségvetés korlátai közt; f) az évenkénti igazgatósági előterjesztvényeknek a közgyűlés előtti megtétele. — 28. §. A főnök, vagy helyettese, mint egyszerűsind közgyűlési elnök is viszi a fűgyvezetést, képviseli az egyletnek minden ügyiben, aláírja az egylettől kibocsátandó iratokat s a kiadásokról szóló utalványokat aláírása által érvényesíti, e felett kötelessége két egyleti tag fölvelével legalább négyszer évenkénti pénztár és leltári vizsgálatot tartani; — sürgető szükség esetében utalványozhat az igazgató-választmány hatásköréhez tartozó kiadásokat, de a mulhatlan szükségéről magát az igazgató választmány előtt utólag igazolni tartozik. — 29. §. A tollnokok elseje szerkeszti mind a közgyűlési, mind az igazgató-választmányi beadványi jegyzőkönyveket, készíti és ellenjegyzi az egylettől kimenő iratokat, viszi a közgyűlésben az előadást s őrzi az egyleti pecsétet. Minden egyéb tollnoki teendők, s így a közgyűlés és igazgató-választmány tárgyalási jegyzőkönyveinek szerkesztése is, valamint a nyomtatványok gondozása a második tollnok feladatához tartoznak. — 30. §. Az ügyész feladata: az egyletet és annak közgeit minden jogügyekben tanácsolni s az egylet nevében az ügyvédséget vinni. — 31. §. A számvető ellenőrzi a bevételeket és kiadásokat, ezerkeszti az ellenőrzése és nyilvántartásra szükséges könyveket s a havonkénti számadási kimutatásokat, valamint az évenkénti végszámlát (bi-

lanz) is. — 32. §. A pénztárnok kezeli az egylet bevételeit és kiadásait, viszi az azokra vonatkozó naplót, gondját viseli az egylet leltári vagyonának s a leltári kimutatást évenként előterjeszti. — 33. §. Az egyleti ügyvezetés tagjai rendelkezéseikről, végzéseikről, határozataikról és sáfarkodásairól nemcsak felelősök, sőt egyenként részleg kárpótlással kötelesek is, kivéve azt, a ki a többiek valamely eljárása ellen, a mire befolyással volt, külön vélemény által óvatást tett. Ugyanazokat és helyetteseiket, ügyvezetési foglalkozásaikért az évenkénti nyere-ményből fizetvények, vagy jutalmazási átalányok, vagy százalékos jutalékok illetik, melyeket a közgyűlés szab ki. (24. §.)

VIII. Fejezet. Az egylet feloszlása. 34. §. Az egylet feloszlásának esete akkor áll be, ha azt az egyleti tagok kétharmadából álló közgyűlés szavazattöbbséggel elhatározza, vagy ha az egyleti tagok száma idő folytán 100-nál alább száll, midőn aztán az egyleti közvagyon hova fordításáról az egyletet feloszlató közgyűlés határoz (24. §.); a feloszlási határozat s a leszámítási tervezet a m. kir. földm. ipar- és kereskedelmi miniszteriumnak fölterjesztendő lévén.

Jelen alapszabályok közzétételével megemlítettendők tartom, miként az egylet igazgató választmánya folyó hó 4-dikén tartott üléséből mindazon előkészületeket és intézkedéseket megtette, melyek az egylet céljának minél sietőbb sikeresítésére a markrendszer alapján megkivántatók, sőt gondoskodását a tűzifaszükséglet lehető legolcsóbb fedezésére nézve, most már a jövő évekre is kiterjesztette, bizottságot nevezett ki, mely más szakértők közreműködésével is a körülvidéki fatermelés és kereskedés viszonyait behatólag tanulmányozván, maga idejében véleményes ajánlatot tegyen a kitűzött cél minél teljesebb sikeresíthetése fölül. Az egyleti tagok száma eddig már 362, s mind azok e város lakóesai közül, kik azok sorába lépni kívánnak, legyenek szivesek az iránt, név, polgári állapot s a lakás tudatása mellett alólirat (belmagyar 411.) értesíteni. — Kolozsvárt, 1869. nov. 12. kén.

Szentkirályi Zsigmond,
egyleti főnök.

Napi hírek.

— Királyné ő Felsége nevenapját Buda-Pest főváros nov. 19-én ünnepelesen megülte. Dél-eltől 10 órakor a vár székesegyházában volt ünnepeles isteni tisztelet, melyen az egri érsek Bartakovics Béla pontificált. Az isteni tiszteleten jelen voltak a miniszter urak, az ország méltóságai, számos kitűnőség, az országgyűlés mindkét házának elnökei és számos tagja, az egyetemi tanács, magasb állambivatalnokok, a két város tanácsainak küldöttei és képviselői, az orsz. katonai parancsnok táborokkal s tiszti karral, a honvéd fő- és törzstisztek, különböző testületek és számos hallgató. Isteni tisztelet végeztével a két város küldöttsége Begisits és Áldassy főbírák vezérlete alatt a helyettes miniszterelnök b. Eötvöshöz mentek, hol a testvér-főváros lakosságának nevében szerencsekívánataikat tolmácsolák, kérve a miniszter urat, hogy bódolataikat király és királyné ő Felségeiknek tudomására juttatni sziveskedjék. A két főváros tanácsbázain s több magán épületeken is, valamint a lánczhidon nemzeti zászlók lengettek, a gőzhajókra pedig teljes lobogódísz volt felhuzva. Reggel 9 órakor az Erzsébet szegény-ápolóházban, mely, mint tudva van, ő Felsége védnöksége alatt áll, ünnepeles isteni tisztelet tartott főpolgármester Gamperi jelenlétében; a város pedig délben szegényeit borral s hússal vendégelte meg. Egy más lakoma is történt tegnap ez ünnepelel alkalmából, melyet Somssich Pál képviselőházi elnök adott a Frohner szállóházban, mintegy 30 terítékre. Képviselve volt ez összejövetelen az országgyűlés minden pártja és pártáryalata. Az első poharat a házigazda Somssich Pál ürítette Magyarország felséges királynéjának egészségére, kinek épen magas névünnepele esett a lakoma. E pohárköszöntés, mely eszmében gazdag, forma tekintetben egyszerű szép s a szóközi emelkedettség hangján volt elmondva, kitűnő lelkesedésre ragadta a jelenlevőket. Ezenkívül még Jókai mondott egy pohárköszöntést költői nyelven, hasonlóképen királynéknak ő Felségére. Több pohárköszöntés nem történt: mert a társaság a királyné névünnepelel ülte. Asztaltól fölkelve a jelenlevők sokáig élénken társalogtak országos dolgok fölül s 5 óra felé meleg készorítások közt távoztak. Este a nemzeti színházban díszelőadás.

— A hivatalos lap írja: Több lap a honvédelmi miniszteriumnak f. évi 26,493. sz. alatt kelt körintézményét ugy ismertette, hogy nemcsak a tanárok és tanítók, de a tanulók is csak szünidők alatt fognak a honvédség fegyvergyakorlataira beszóllatni, mely közlemény tévedésen alapul, mivel a fennebbi kedvezmény nem terjedhet ki a honvédség kistelékében igen tulnyomó számban álló tanulóokra is. A tanulókat csakis a f. é. 29,702. szám alatt kibocsátott körintézményben foglal kedvezmények illetik, melyek egyébiránt hírlapilag is már közzölve vannak.

— Az „Albina” a románok számát a régi Dacia területén következőleg határozza meg: A Bánáthban 660080, Máramarosban s a vele szom-

szédos vidéken 850000, Erdélyben 1.380,000, Bukovinában 300,000, Romániában 5.000,000, Besarabiában 800,000, Szerbiában 400,000. Ezenkívül Albániában, Macedoniában, Epirusban, Tessaliában stb. 1.780,000, s így összesen 7.550 □ mértföldön 11,017,000. A biztos kutfőt hol találta, nem tudjuk, de írja az „Albina.”

— Nagy-Szeben tanácsi törvényeszkénél folyó hó 17-ken volt az első nyilvános ülés.

— Erdélynek Bánát fölül részén, Alsó-Baucaron, a marhavész kültvén, a szarvasmarhákali forgalom egész Hunyadmegyében, ugy a marhavásár V. Hunyadon és Hátszegen betiltatott.

— A kolozsmonostori magyar királyi gazdasági tanintézetnél levő alapítványi helyek a következő ifjaknak adományoztaták: Balázs Endre, Berde Ferencz, Gagyí Samu, László Mihály, Nyárádi Dénes, Régeni István, Sándor Károly, Székely Albert, Tarcaali András, Úrmósi Móricz, Zoltán Sándor, Vass Márton. Az intézeti szabad helyek pedig: Benkő János, Bukuresti János, Csegezi Mózes, Kozma Gyula, Ordódy Lajos, Szentkirályi Ákos, Török Géza. A 8-dik intézeti szabad hely a beérkezendő külvendékek közül fog az intézeti igazgatóság által betöltetni.

— Európa egyik legnevezetesebb fürdőjén Karlsbadon (Csehországban) az idén 13,813 vendég jelentkezett, ezek között 7,827 férfi és 5,986 nő, Magyarországból voltak összesen 986, a Királyhágón inenni részből 27-en. A fürdő körül a sétány melletti sziklába vésvé egy magyar felirat is van, szerzői, mint tudjuk, b. Vécsei Miklós, gróf Teleki Pál és gr. Sztáray Imre. A felirat ez:

Hozott Isten honfi!

E szép messze földön magyarul köszöntünk,
Mert itt is hazánkért dobog igaz szívünk,
S jól tudjuk, neked is örömedre szolgál:
Ha szemed e sziklán magyar szóra talál.
Mulasz jól, gyógyulj meg, szívünkkel kívánjuk,
Hogy veled nem vagyunk, egyedül sajnáljuk.
ÉLLEN Magyarország!
Dicsőség és becsület Vértünknek,
ÉVropa Végörző seregének.

— Ajánljuk a helybeli és vidéki t. cz. vásárló közönség figyelmébe Karvázy Gyula jó hírből levő elsőrangú kereskedésének mai számunkhoz mellékelt üzleti hirdetését.

— A Pesten székölő s 1.000,000 o. é. frt biztonsági alapítókéval bíró „Első magyar külső-nőcs állatbiztosító társulat” erdélyi vezérigényeké Kohn Sándor urat nevezte ki, ki is működését közelebről kezdi meg Kolozsvárt a illetéren levő irodájában. Előre is figyelemzetjük rá az irodalomtörténet és nyelvészet barátait.

— Folyó hó 15-ken a mohácsi, németbolytői, átai, uszúghi és pécsbányai vasúttáviradai állomások a magán sürgönyök kezelésére felhatalmaztaták.

— Kolozsvár egyik nyomdájából, muzeumi könyvtáros Stein János bizományában, nemcsakára egy irodalmi ritkaság kerül ki Értjük ezalatt a „Nagy-Váradis disputatio”, mely 1569-ben Mindszent hava 20-dik napján, tehát ezelőtt 300 évvel kezdődött, csakhamar rá nyomtatásban is megjelent, de példányai annyira elfogytak, hogy országzszerő alig található három, négy. Ez új kiadás hű másolata lesz az első eredetinek. Előre is figyelemzetjük rá az irodalomtörténet és nyelvészet barátait.

— A „Székely Hir.” írja: A „Magyar Polgár” közelebbi számában ezeket olvassuk: „Ő Felsége a császári-királyi megérkezett Jeruzsálembe, s nem tudom, mint király, vagy mint vendége vonult be, mert ezt a „P. N.” sem oldotta meg. Csodálom, hogy annyi uralkodó mer a Vöröstengerre utazni, mikor ott a szolgálókból menekülni akaró népet üldöző Pharaó mily ominosus véget ért. Talán eszöbke jut ez és visszatérve több jóakarattal lesznek önmagok iránt.” — Csak szép az a baloldali loyaltás!

— József főherceget Tordán léte alkal-mával tordai pogácsával is megvendégelték, s ő Felsége annyira megszerette, hogy közelebről nagy mennyiségben rendeltetett magának.

Hivatalos értesítések kivonata.

Árverések Tordamegyében Palotán fekvők nov. 23, decz. 22. — Ugyanott Komjászezen decz. 6, jan. 6. — Maros-Vásárhelyt ház nov. 30, decz. 30. — Kolozsvárt ház nov. 29.

KÜLFÖLD.

Szent-Pétervár, nov. 19. Egy császári manifestum 1870-re az egész birodalomban és Lengyelországban ünevezést rendel el. Lengyelországnak ezenkívül az előbbi ünevezéstől is ki kell állitnia.

Páris, nov. 19. A „Gaulois” és a „Figaro” a kabinetben közelebről történetű változásokról tesznek említést. Az „Agence Havas” pedig meg-csáfolja ezen híreket. A császár valószínűleg ma este Páriába jövend. Hir szerint deczemberben Napoleon császár találkozni fogna az orosz cszárral Nizzában.

Flórencz, nov. 19. A kamara mai ülésében Lanza, az ellenzék jelöltje, 169 szóval Mari ellen — ki 129 szavazatot kapott — a kamara elnökévé választatott meg.

A „Nazione” jelenti, hogy a miniszterpártiak egy gyűlekezeten elhatározták, hogy Mari választandják meg a kamara elnökévé. Menabrea a miniszterium nevében kinyilatkoztatá ezen választás elfogadását és hogy abból kabinetkérdést fog csinálni,

